

Záhada tajemného kamene

„bábovky“ odhalena?

Na dnešním místě stojí kámen přibližně od roku 1955. Byl zde umístěn jako zábrana výjezdu aut na Ostravskou ulici, kde zejména nákladní auta zásobující zeleninu (dnes Fortuna), ohrožovaly v nepřehledném místě auta jedoucí po hlavní cestě od Ostravy.

Předtím stál kámen, dle některých pamětníků, několik let v rohu křižovatky ulice Hrnčířské s ulicí Bochenkovou. Překážel tak vybudování ulice Bochenkové, kterou tvořil tehdy pouze chodník pro pěší.

Nejstarší pamětník, dnes 75 letý Eduard P upřesnil místo, kde stával kámen, když mu bylo 12 let. Bydlel v domě vzdáleném 40 m od kamene. Znal ho tak dobře, že mu ještě dnes říká náš kámen.

Promítnutí určeného místa do mapy města ukázalo, že kámen stával v uličce, asi 7 m před městskou hradbou.

Na kamenu bábovka je vyryt letopočet 1858, ale zřejmě bude mnohem starší, rukopis a provedení by kamenický mistr, tvůrce kamene, provedl lépe a nejspíš na boční, lépe viditelné straně.

Materiál kamene je sopečná vyvřelina, jaká se těžila například v Mezině u Bruntálu.

Podrobným prozkoumáním kamene, hlavně dnes ukryté spodní části s prohlubní uprostřed a kruhovým obroušením jsem pochopil, že se kamenem otáčelo ve svislé ose. Kámen musel stát na plochem kameni s podobnou prohlubní.

Když do prohlubni vložíme kamennou kouli tak, aby mezi kameny byla nepatrná mezera, vznikne axiální ložisko, nebo

lépe viklan. Nepatrným vychýlením kamene se váha těžkého kamene přenesla na kamennou kouli a dá se jím lehce pohybovat. Po uvolnění drží kámen třením nastavenou polohu. Z prozkoumání horního otvoru uprostřed bábovky, bočního otvoru a malého zahloubení 60 cm pod ním, vyplynulo, že kámen sloužil jako otočná závora.

Technický výkres a vyrobený funkční model závoře, potvrdil odůvodnění všech otvorů, včetně velikosti a umístění. Malý otvor ve spodní části prokazuje, že příčná vzpěra dřevěné závoře byla železná. Zakotvení železné vzpěry v kameni se ještě dnes provádí stejně. Do konického otvoru, rozšířeného dovnitř kamene, se vsadí na konci rozšířený železný profil a zatemeje se olovem. Otvor shora bábovky je nezbytný pro zafixování dřevěné závoře před vysunutím a tedy stabilní výšky a pevnosti závoře. To bylo provedeno dřevěným čepem, zasunutým do otvoru vodorovně závoře. Větší průměr otvoru ve vrchní části umožňuje zasunutí sloupku (s tímto čepem) pro upevnění cedulky s nějakým nařízením, vyhláškou, vlajkou, případně erbem nebo znakem města pro zvýšení majestátu.

Dovedu si představit, že otočná závora sloužila jako zábrana volného vstupu do města, ať už kvůli mýta nebo kontroly osob. Jelikož taková závora má smysl jedině v ohrazeném prostoru, můžeme její vznik časově zařadit do doby opevnění města, které v roce 1534 dokončil Bernard ze Zvole.

Vzhledem k tomu, že opevněné město mělo 2 brány, Ostravskou a Opavskou, dá se předpokládat, že kámen-závora stával před jednou z nich a má pravděpodobně ještě dvojníka, který stával před druhou bránou.

Rozeborem bran, v roce 1822 Opavské a v roce 1829 Ostravské, ztratily tyto závoře opodstatnění a kameny musely být odstraněny, aby nepřekážely. Od té doby se kámen pravděpodobně používal ke stejnému účelu jako dnes, k zabránění vjezdu.

Vyrobený funkční model závoře věnuji Hlučínskému muzeu, kde bude k dispozici a vyzkoušení. Myslím, že technicky smýšlející zájemci ocení důmysl i um našich předků. Nakonec si dovoluji navrhnout výrobu skutečné funkční závoře s původním kamenem a její umístění před dřevěnou lávkou u vstupu do Hlučínského zámku, nebo někde v zámeckém nádvoří.

Jiří S.